

Wijkgemeente Den Haag-West
Viering van de zondag vanuit de Maranathakerk

Zondag 10 januari
1^e zondag na Epifanie

voorganger: ds. Martine Nijveld

WOORD VOORAF BIJ DE LEZING

Vandaag beginnen we bij het begin van het evangelie naar Markus.

Markus 1, vanaf vers 1.

Begin van dit evangelie.

Begin van het verhaal over Jezus.

En het begint met een stem in de woestijn,

met een doop door een dooper,

en dan weer woestijn...

Laten we horen naar dit nieuwe begin...

LEZING uit het EVANGELIE: Marcus 1:1-13 (Nieuwe bijbelvertaling 2004)

Preek

Lieve mensen,

hier in de kerk, thuis of waar dan ook,

allemaal samen gemeente van Christus,

BEGIN:

dat is het eerste woordje

in de lezing die we vandaag lazen:

begin.

BEGIN:

met dat woord

begint de evangelist Marcus

zijn verhaal.

Hier gaat iets BEGINNEN.

Hier gaat iets NIEUWS BEGINNEN.

OPNIEUW BEGINNEN.

Begin,

ik bedacht dat dit woordje

een woord

van verlangen is...

Want hoeveel mensen verlangen op dit moment
niet naar een nieuw begin?!

Een medewerker in een verpleeghuis
sprak haar verlangen uit naar gevaccineerd te worden,
dat er een einde komt aan deze hopeloze, angstige periode.

Zoveel mensen verlangen ernaar dat
het 'gewone leven' weer beginnen kan, je winkel open,
de horeca, weer gewoon naar je werk, kinderen weer fysiek naar school,
naar de kerk, elkaar kunnen ontmoeten, met vrijheid en nabijheid.

We hoorden het gedupeerden in de toeslagenaffaire zeggen:
hoe ze verlangden naar een nieuw begin,
dat ze hun leven weer op kunnen pakken en hun kinderen
een betere toekomst kunnen geven.

En wie zag in de afgelopen week niet de beelden vanuit Washington,
het Capitool bestormd...
Kun je dan iets anders doen dan
verlangen
naar een nieuw begin?

Begin: een woord van verlangen.

Marcus is niet het enige bijbelboek
dat begint met het woordje BEGIN.

De evangelist Johannes doet het ook:
in het begin was het woord en het woord was bij God en het woord was God.
En beide, Marcus en Johannes, rijmen zo op het eerste boek
van de bijbel, Genesis:
in het begin schiep God de hemel en de aarde...
Of ook te vertalen als: vanaf het begin, want de bijbelse verhalen
willen vertellen dat deze God er één is die telkens opnieuw een begin maakt,
dat deze God schepper is en schepper blijft.
Schepper van een nieuw begin.
Altijd weer.

En dat woordje BEGIN
wil nog meer vertellen.

Het is een leeswijzer, die ons erop wijst,
dat er een heel boek te lezen is, dat dit pas het begin is.
Je zult het hele evangelie moeten lezen
om iets te verstaan van deze
eerste verzen.

Alle licht valt in deze eerste verzen
op de figuur van Jezus.

Johannes de Doper baant
de weg voor hem.
En vanuit de hemel krijgt deze Jezus
een zegen mee.
Hemel en aarde werken samen en zetten
deze mens in het licht.

Er worden dingen over hem gezegd, die vragen oproepen:
'Jij bent mijn geliefde zoon', stem uit de hemel.
Wat betekent dat?
En Johannes zegt:
'Na mij komt iemand die meer vermag dan ik'.
Letterlijk staat er, denk ik, zoiets als
'na mij komt die sterker is dan ik, de sterkere'.
Hoezo sterker, hoe sterker,
waarin ligt zijn kracht, hoe zal zijn macht zich uiten?

De sterkere:
in dat woord hoor je dat er zoveel is
dat zich sterk maakt in ons leven, machten die ons leven
beheersen, ons belemmeren in ons menszijn,
angst, ziekte, wanhoop, dood, ruzie,
verdeeldheid, haat, agressie.
Zal die
sterkere ons
daarvan bevrijden?

Je zult het hele boek moeten lezen,
je zult het van begin tot eind moeten lezen,
wil je iets begrijpen
van wie en wat en hoe die Jezus is.
En hoe hij de sterkere is.
Al lezend zul je dan ontdekken dat zijn macht
van een andere aard is, zijn kracht geen krachtpatserie,
zijn woorden geen grootspraak,
zijn toespraken tot de scharen geen ophitsen,
geen schone handen wil hij houden, hij wil zelf niet buiten schot blijven.

Als je het hele boek leest, zul je het refrein
van Marcus ontdekken, dat luidt
dat de grootste is,
die dient.

Op die mens rust de zegen van de Eeuwige.
In die mens zal de wereld
nieuw beginnen.

Afgelopen donderdag hadden we een onlinegespreksavond.

We legden een kunstwerk naast
een bijbelverhaal.

Het bijbelverhaal was het verhaal
van vandaag.

Het kunstwerk, of beter gezegd één van de twee kunstwerken,
was een schilderij, een aquarel, een moderne icoon
over de doop van Jezus.

Ik kan 'm u nu niet laten zien,
maar stuur mij gerust een mailtje (me.nijveld@ziggo.nl),
dan stuur ik 'm aan u op.

Voor nu zal ik proberen er iets over te zeggen.

U met woorden iets te laten zien van deze verbeelding.

Op het kunstwerk zien we een cirkel.

En in die cirkel water, met een diepe kleur blauwgroen, diep als de zee.

Het lijkt wel een doopvont.

In het midden van die cirkel, tot zijn middel in het water: Jezus.

Er zit dreiging in de kleur van het water. Donkerte.

Je laten dopen is een solidaire daad van Jezus.

Hij laat al die mensen niet alleen in hun

donkerte. Hij gaat ook.

Gaat mee.

Naast hem Johannes de Doper,

herkenbaar aan zijn ruige mantel.

Eén hand achter het hoofd van Jezus,

één hand op zijn borst.

Hij laat hem achterovervallen om hem te dopen, én

vangt hem op, én zet hem weer op de voeten.

Aan de andere kant van Jezus

een engelachtige gedaante, de schilder heeft deze
uit de woestijnepisode, die op het doopverhaal volgt,

naar voren gehaald. Hier al staat hij/zij klaar

met een handdoek, goede zorg,

helpende handen, dienend, zacht, teder.

Het water, waarin Jezus gedoopt wordt, is geen egale vlakke,

je ziet rimpelingen in het water.

Kleine rimpelingen rond Jezus. En ze worden groter. Steeds wijdere kringen.

Wijder. En dan ook lichter.

Lieddichter Sytze de Vries

schreef een tekst bij deze aquarel

en begint zijn meditatie met de woorden:

zoals een steen in de vijver...
Want daar lijkt het op!

Zoals een steen in de vijver steeds meer kringen maakt,
zo kom jij onze wereld binnen...
En hij bidt:
'Blijf onze oppervlakte
verontrusten
met jouw rimpelingen...'

De doop van Jezus getekend en verwoord als steen in de vijver.
Het is een beeld dat me raakt
als passend ook bij het begin van het evangelie
van Marcus.

Welke steen gaan wij dit jaar
in de vijver werpen?

Met deze doop begint het verhaal.
Een verhaal dat niet op zich staat, maar verbonden
met dat aloude verhaal van Mozes en van de profeten,
niet voor niets begint Marcus met
een profetenwoord.
We zijn de eersten niet...

En na dit bijzondere begin
gaat het niet rechtstreeks omhoog de hemel in, naar boven toe, naar de top,
een opgaande lijn,
maar wordt Jezus de woestijn in gedreven.
Letterlijk staat er zoiets als 'de woestijn in geworpen'.
Hij wordt erin gegooid, erin gesmeten.
Zoals wij allemaal
geworpen in de woestijn van het leven,
van deze tijd, van deze wereld.

En waar de andere evangelisten, Matteüs namelijk en Lukas,
een langer verhaal gemaakt hebben van deze veertigdagentijd in de woestijn,
houdt Marcus het kort en zegt hij:
hij was er te midden van de wilde dieren
en de engelen zorgden voor hem.

Bij de wilde dieren,
bij de wilde beesten,
het is bij de beesten af.

Voor de eerste generatie lezers van het evangelie
zal dit geen beeldtaal geweest zijn.

Velen werden toen daar, volgelingen van Jezus ook,
gesmeten voor de wilde beesten.
Verscheurd.
En hou dan maar eens vast aan dat bevrijdende evangelie...
Blijf er dan maar eens in geloven...
Blijf er maar eens in geloven in onze wereld.

En aan de andere kant:
engelen die voor hem zorgden, waar letterlijk staat: engelen die dienden.
Het woord voor diakenen wordt gebruikt.
Er lopen heel wat van die engelen rond in de bijbelverhalen.
Op de paasmorgen zijn ze bij het graf.
En verkondigen ze dat de dood niet het laatste woord heeft.
Petrus wordt door een engel uit de gevangenis bevrijd.
Engelen die dienen.
Dienen dat is: mensen beschermen
en ze niet aan hun lot overlaten. Ze niet overlaten aan de wilde beesten.
Ze niet alleen laten
in hun gevecht, bij ze blijven, trouw.
Engelen,
je hebt ze nodig,
in alle zwijnerij, bij alles wat bij de beesten af is,
en ook bij alle leeuwen en beren
op je weg.
Ook Jezus heeft ze nodig. Bijzonder hoe Jezus hier getekend wordt als één van ons.
Hij deelt ons leven. Onze woestijn. Dat is menswording, medemenselijkheid.

Misschien vertelt dit woestijnverhaal ook wel over zijn strijd,
zijn zoektocht wie hij is, hoe hij wil zijn.
Zijn verzoeking, beproeving.
Kiest hij voor de weg van meer zijn en groot en macht?
Wilde dieren verbeelden in de bijbel maar al te vaak de macht
van het getal en van het geld, militaire macht, religieuze macht, politieke macht.
Of kiest hij voor die andere macht,
de macht van dienen?

Hoe belangrijk vinden wij in onze samenleving
die macht van de tederheid, de zorg, de dienst, het opkomen voor
wie niet mee kunnen doen, achterop raken?
Waar gaan wij als samenleving op inzetten de komende tijd?
Waar laten wij onze stem horen?

Dit is, zegt Marcus, het begin van het evangelie.
Maar je zou ook kunnen zeggen dat 'begin van het evangelie van Jezus Christus'
de titel is boven het hele boek.
Dit hele boek, dit hele evangelie, van begin tot eind,
van a tot z, is BEGIN.

En dat zou betekenen dat het wacht op een vervolg.
Niet in de zin van een volgend boek.
Marcus deel 2.

Maar in die zin
dat het vraagt om onze reactie,
om ons antwoord
als lezers.

Marcus neemt ons mee,
wil ons verleiden het boek tot het einde uit te lezen,
wil ons ook verleiden er telkens opnieuw aan te beginnen,
het telkens weer te lezen,
zoals we in de kerk ook doen, het komt
telkens weer terug.

En hij doet dit opdat we gaandeweg ontdekken
wie Jezus is, dat hij verrassend anders is en wat dat voor ons betekent.
Als antwoord op dit begin.

Het woordje begin kun je ook vertalen met beginsel, fundament.
Hoe willen we gemeente zijn op deze basis?
Marcus daagt ons uit:
samen zoeken, denken, doen,
telkens weer beginnen met een andere, een nieuwe manier van leven
en samenleven.

Van grootheid gevonden in dienst.
Respect voor het kleine.
Ruimte delen.

Wie verlangt in deze tijd niet
naar zo'n nieuw begin?

Die schilder van die aquarel, die icoon, die ik voor u
probeerde te beschrijven,
schildert in de vier hoeken van het doek
nog (klein) vier andere bijbelverhalen,
nog vier waterverhalen.

Je ziet Mozes, Mirjam en Aäron,
op weg naar het beloofde land.
Door het water.
Je ziet Noach en zijn familie, op weg
naar nieuw land.
Ze gingen bijna kopje onder.

Johannes de Doper krijgt ook nog een eigen hoekje,
en als vierde zie je met een zekere humor Petrus getekend.
Petrus die zijn handen in het water steekt,
om te voelen hoe koud het is, of hij ook kopje onder zal willen gaan,
of misschien beter, in de lijn van een bijbelverhaal over hem,
of hij als Jezus op het water lopen kan,
of het hem zal houden,
of hij het wagen zal achter die Jezus aan te gaan.

Gaan wij het erop wagen?

En heel bijzonder, alle hoofden van de personen in de hoeken van dit schilderij,
staan dwars op hun nek, zijn horizontaal geschilderd.
Dat kan niet, zo staan hoofden niet.

Maar misschien, zei iemand, wil de schilder wel duidelijk maken,
dat geloof je een andere kijk op de wereld geeft.
Je anders doet kijken,
met
nieuwe ogen,
met een andere blik,
met hoop
en met liefde...

Tegen alle andere verhalen in,
bij alles wat gebeurt,
tegen alle logica in:
met nieuwe kracht,
het hoofd geheven, opstaan,
leven tot zegen.
Anders kijken.
Anders doen.

Dat we de moed niet verliezen,
dat we vindingrijk worden, zelfs de kleinste kansen
leren benutten om vrede te stichten
en nabij te zijn en
goed te doen.

Moge het zo zijn.
Amen.